

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 439/2023-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **MANUFACTURING ERES s. r. o.**, Prešovská 40, Bratislava, IČO 47 249 838, právne zastúpenej advokátom JUDr. Jozefom Beňom, PhD., Námestie sv. Egídia 93, Poprad, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Cdo 273/2021 z 27. apríla 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Cdo 273/2021 z 27. apríla 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Cdo 273/2021 z 27. apríla 2023 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkové okolnosti prípadu

1. Uznesením č. k. I. ÚS 439/2023-16 z 15. augusta 2023 Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto nálezu. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že v konaní vedenom Okresným súdom Spišská Nová Ves (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 7 C 304/2014 sa žalobcovia v 1. a 2. rade domáhali proti sťažovateľke ako žalovanej určenia vlastníckeho práva k tam bližšie konkretizovaným nehnuteľnostiam. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 11 Co 205/2019 z 15. júla 2020 potvrdil ako vecne správny rozsudok okresného súdu č. k. 7 C 304/2014 z 28. februára 2019 a žalobcom v 1. a 2. rade priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala sťažovateľka dovolanie.

4. Na základe výzvy okresného súdu sťažovateľka predložila do súdneho spisu doklad preukazujúci, že [REDAKOVANÉ], ktorý ju zastupoval v dovolacom konaní, je jej zamestnanec a má ukončené vysokoškolské štúdium druhého stupňa v študijnom odbore práva.

5. Následne najvyšší súd vyzval 18. októbra 2021 sťažovateľku na doplnenie jej dovolania a predloženie dokladu o dosiahnutí vysokoškolského právnického vzdelania prvého stupňa jej zamestnanca.

6. Napadnutým uznesením najvyšší súd dovolanie sťažovateľky odmietol podľa § 447 písm. e) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) z dôvodu, že sťažovateľka nebola v dovolacom konaní zastúpená tak, ako to vyžaduje § 429 ods. 1 CSP, pričom nešlo o žiadny z prípadov, na ktorý sa vzťahuje výnimka podľa § 429 ods. 2 CSP. Dovolací súd konštatoval, že zamestnanec sťažovateľky [REDAKOVANÉ], ktorý spísal dovolanie, dosiahol podľa oznámenia sťažovateľky a predloženého diplomu doručeného najvyššiemu súdu 5. novembra 2021 vysokoškolské právnické vzdelanie prvého stupňa (bakalár).

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti nasmerovanej proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu tvrdí, že nebol daný dôvod na odmietnutie jej dovolania podľa § 447 písm. e) CSP, pretože v konaní náležite preukázala, že za ňu konal zamestnanec, ktorý dosiahol vysokoškolské právnické vzdelanie v oboch stupňoch štúdia, čím bola splnená zákonná podmienka stanovená v § 429 ods. 2 písm. b) CSP. Napriek tomu, že sám najvyšší súd vo svojej výzve z 18. októbra 2021 konštatuje, že v súdnom spise sa nachádza doklad predložený sťažovateľkou o absolvovaní druhého stupňa vysokoškolského štúdia v študijnom odbore práva jej zamestnanca – [REDAKOVANÉ], v odôvodnení napadnutého uznesenia v rozpore s obsahom súdneho spisu tvrdí, že sťažovateľka nebola v dovolacom konaní zastúpená, pretože predložila len diplom svojho zamestnanca preukazujúci dosiahnuté vysokoškolské právnické vzdelanie prvého stupňa (bakalár). Rozhodnutím najvyššieho súdu, ktoré označuje za ústavne neudržateľné, tak došlo k odňatiu jej možnosti konať pred súdom, pretože na odmietnutie jej dovolania podľa § 447 písm. e) CSP neboli splnené zákonné podmienky.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnených osôb a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu

8. Najvyšší súd vo vyjadrení k dôvodom ústavnej sťažnosti č. k. KP 3/2023-383, Cpj 251/2023 z 19. septembra 2023 ponechal rozhodnutie o ústavnej sťažnosti na úvahe ústavného súdu. Pripojil k nemu vyjadrenie predsedu senátu [REDAKOVANÉ], ktorý v podstate uznal dôvodnosť ústavnej sťažnosti. Skonštatoval, že ak zamestnanec sťažovateľky [REDAKOVANÉ], ktorý spísal dovolanie, skutočne dosiahol vysokoškolské právnické vzdelanie prvého i druhého stupňa, je napadnuté rozhodnutie v dôsledku ľudského pochybenia nesprávne.

III.2. Vyjadrenie zúčastnených osôb

9. Oznámeniami z 11. septembra 2023 ústavný súd upovedomil žalobcov v 1. a 2. rade ako zúčastnené osoby o podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľky (§ 126 zákona o ústavnom súde) a umožnil im vyjadriť sa k nej v lehote 10 dní od doručenia upovedomenia.

9.1. Zúčastnené osoby sa v stanovenej lehote ani do rozhodnutia ústavného súdu k ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyjadřili.

III.3. Replika sťažovateľky

10. Sťažovateľka v podaní doručenom ústavnému súdu 9. októbra 2023 oznámila, že nevyužije svoje právo podať repliku.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky, že najvyšší súd jej odňal právo na prístup k súdu, keď odmietol jej dovolanie podľa § 447 písm. e) CSP pre nesplnenie podmienky stanovenej v § 429 CSP, napriek tomu, že sa na ňu vzťahovala výnimka z povinného právneho zastúpenia podľa § 429 ods. 2 písm. b) CSP.

12. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom na poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05, I. ÚS 115/2020). Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces a tvorí jeho esenciálny prvok [III. ÚS 875/2016 a rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 a 36].

13. Právo na prístup k súdu však nemá absolútny charakter a môže podliehať obmedzeniam zo strany štátu (III. ÚS 275/2018). Je však potrebné akcentovať, že na to, aby bolo obmedzenie práva na prístup k súdu ospravedlniteľné, musí mať v prvom rade zákonný podklad.

14. Ústavný súd stabilne judikuje, že plne rešpektuje rozhodovací priestor najvyššieho súdu vrátane jeho kompetencie ústavne konformným spôsobom vymedziť si prípustnosť a spôsob rozhodovania o dovolaní (II. ÚS 398/08, I. ÚS 18/2020), no len pokiaľ neprekročí ústavné štandardy (I. ÚS 17/01). Konanie o mimoriadnych opravných prostriedkoch nie je vyňaté z rámca ústavnoprávnych princípov, preto ústavný súd musí dbať na to, aby boli dodržané záruky spravodlivého procesu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby interpretácia prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov nebola svojvoľná, ani formalistická a aby bola čo najústálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

15. V kontexte uvedeného tak ústavný súd skúmal, či je rozhodnutie o odmietnutí dovolania s odôvodnením predloženým najvyšším súdom ústavne akceptovateľné, pričom po náležitom oboznámení sa s dôvodmi napadnutého rozhodnutia, ako aj obsahom vyžiadaného súdneho spisu okresného súdu dospel k záveru, že ústavná sťažnosť je dôvodná.

16. Z obsahu súdneho spisu ústavný súd zistil, že sťažovateľka na základe výzvy zo 16. júla 2021 predložila okresnému súdu pracovnú zmluvu preukazujúcu, že ■■■■■ ■■■■■ ■■■■■ je jej zamestnancom, a taktiež doklad o jeho vysokoškolskom právnickom vzdelaní druhého stupňa. Po predložení veci najvyššiemu súdu bola sťažovateľka 18. októbra 2021 vyzvaná na doplnenie jej dovolania a preukázanie, že jej zamestnanec ■■■■■ dosiahol taktiež vysokoškolské právnické vzdelanie prvého stupňa. V zmysle predmetnej výzvy sťažovateľka 5. novembra 2021 doručila dovolaciemu súdu diplom jej zamestnanca preukazujúci získanie vysokoškolského vzdelania prvého stupňa absolvovaním štúdia bakalárskeho programu v odbore práva (v súdnom spise na č. l. 335).

17. Je teda zrejmé, že sťažovateľka na základe výziev okresného súdu a následne najvyššieho súdu predložila v konaní všetky doklady preukazujúce, že sa na ňu v zmysle § 429 ods. 2 písm. b) CSP vzťahuje výnimka z povinného právneho zastúpenia. Ak preto najvyšší súd odmietol dovolanie z dôvodu nesplnenia podmienky zastúpenia advokátom konštatujúc, že zamestnanec sťažovateľky dosiahol len vysokoškolské právnické vzdelanie prvého stupňa, v dôsledku čoho sa v jej prípade žiadna z výnimiek definovaných v § 429 ods. 2 CSP neaplikuje, rozhodol zjavne v rozpore s obsahom súdneho spisu a zamedzil tým sťažovateľke prístup k dovolaciemu súdu, čím zasiahol do jej základného práva na súdnu ochranu. Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že súdne rozhodnutie a jeho odôvodnenie musí byť v zhode s obsahom súdneho spisu a nesmie odporovať predchádzajúcemu priebehu konania. Výrok rozhodnutia založený na vecne nesprávnych argumentoch a zisteniach nemôže spĺňať požiadavky spravodlivého súdneho konania.

18. Keďže v dôsledku tohto identifikovaného pochybenia najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľky, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky podľa § 447 písm. e) CSP, nespĺňa jeho napadnuté uznesenie atribúty ústavne akceptovateľného rozhodnutia. Z tohto dôvodu ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

19. V súvislosti s návrhom sťažovateľky dospel ústavný súd k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné napadnuté uznesenie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu). Po vrátení veci je najvyšší sud povinný opätovne rozhodnúť o dovolaní sťažovateľky, pričom je viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

V.

Trovy konania

20. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania celkom v sume 530,86 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

21. Výška náhrady bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľka má nárok na náhradu za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) á 208,67 eur, čo spolu s režijným paušalom 2-krát á 12,52 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 442,38 eur. Keďže právny zástupca sťažovateľky je platcom DPH, ústavný súd zvýšil odmenu o 20 %, t. j. o sumu 88,48 eur (§ 18 ods. 3 vyhlášky). Celkové trovy právneho zastúpenia tak predstavujú sumu 530,86 eur.

22. Priznanú náhradu trov konania je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. októbra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu